

Amv: helemaal alleen in een vreemd land

De laatste keer dat het in Nederland oorlog was, was tijdens de Tweede Wereldoorlog. Misschien hebben jouw (overgroot)opa of oma die oorlog nog meegemaakt. De meeste van ons kennen oorlog alleen van tv en uit kranten. In andere landen is dat heel anders.

Een land in oorlog

Stel je woont in een land waar oorlog is. Je vader en moeder en oudere broer zitten in het verzet, zonder dat jij dat weet. Tot ze worden opgepakt door de geheime politie. Iemand, die zich een vriend van jouw vader noemt, vertelt je dat de geheime politie naar jou op zoek is, omdat ze denken dat jij ook met je ouders samenwerkt. Ze willen je in de gevangenis zetten. Of erger.

Op de vlucht

Daar sta je dan. Helemaal in je eentje. Je wilt niet naar je opa of oma of naar andere familieleden - als die er nog zijn tenminste - want misschien breng je hen dan wel in gevaar. Er zit maar een ding op: weg hier. Maar hoe? Je hebt geen geld. En trouwens, je weet ook niet waar het wel veilig is. Wie kun je nog vertrouwen? De vriend van je vader weet wel een oplossing: hij helpt je om naar Europa te vluchten. Je krijgt een vals paspoort en via allerlei omzwervingen - per truck, boot of vliegtuig - kom je uiteindelijk weken later aan in een ver en vreemd land. Nederland. Je barst van de honger. Je hebt je al die tijd nauwelijks kunnen wassen, het is koud - en je hebt alleen een t-shirt en een broek aan. Dezelfde kleren als toen je vertrok. Mensen met uniformen praten tegen je. Je hebt geen idee wat ze zeggen. Maar uit je eigen land weet je dat je uniformen nooit moet vertrouwen. De vriend van je vader heeft je één woord ingeprent: asiel.

Asielzoeker

Een magisch woord, want vanaf dat moment verloopt alles volgens een strak schema. Je wordt gefouilleerd. Op een stuk papier moet je met inkt je vingerafdruk zetten. Dan brengen ze je naar een busje. Je moet uitstappen bij een soort park met allemaal kleine huisjes - wij zouden het een soort bungalowpark noemen, maar weet je als vluchteling veel. Het is een aanmeldcentrum. Je krijgt wat handdoeken en lakens en je komt in een huisje met vijf andere mensen die ongeveer even oud zijn. Mensen die je niet kent en die jouw taal niet spreken.

Klinkt als een script voor een spannende film. Maar voor duizenden kinderen die gevlucht zijn uit hun land van herkomst is dit de harde werkelijkheid. Zij zijn uit hun eigen land gevlucht en zoeken in een ander land een veilige plek om te leven. Bijvoorbeeld in Nederland. Ze vragen asiel aan. En daarmee zijn ze asielzoeker.

Kinderen en jongeren

Kinderen en jongeren onder de 18 die hier zonder ouders aankomen, noemen we alleenstaande minderjarige vreemdelingen, afgekort amv. De jongste amv die ooit helemaal alleen in Nederland aankwam, was pas acht jaar. Deze kinderen hebben het extra moeilijk. Zij hebben vaak al heel veel narigheid meegemaakt in hun leven. En ze staan er echt helemaal alleen voor, zonder ouders.

Net als alle andere asielzoekers onderzoekt de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) ook voor amv of ze hier mogen blijven of niet. In de tussentijd zorgen verschillende instanties dat deze kinderen worden opgevangen.

Opvanggezin of kleinschalige woonvoorziening

De alleenstaande asielkinderen die jonger zijn dan 15 jaar, worden zoveel mogelijk in opvanggezinnen geplaatst. Hiervoor zorgt de stichting Nidos. Daar krijgen ze een zo normaal mogelijk leven. Normaal voor jou en mij. Voor hen is het nog helemaal niet zo normaal. Maar wel veilig.

Alleenstaande jongeren van 15 tot 18 jaar vangen we na binnenkomst in Nederland eerst op in de centrale ontvangstlocatie voor amv. Ook jongeren van 13 en 14 jaar krijgen daar een plek als Nidos niet direct een opvanggezin voor hen heeft. Daarna gaan ze naar een procesopvanglocatie waar ze de algemene asielprocedure doorlopen. Ze krijgen daarbij begeleiding van hun COA-mentor en hun Nidos-voogd.

Vanaf 18 jaar moeten zij zich helemaal alleen kunnen redden. Ze gaan dan naar een gewoon asielzoekerscentrum, keren terug naar hun eigen land of gaan op kamers wonen. Dat hangt af van of ze wel of niet in Nederland mogen blijven.

Leven op een kleinschalige woonvoorziening (kwv)

Op de kwv wonen de jongeren tussen leeftijdgenoten. Je kunt het vergelijken met een soort internaat. De kinderen kunnen 24 uur per dag, dus nacht en nacht, terecht bij mensen die hen willen helpen. Om naar ze te luisteren of om hen de weg te wijzen in dat vreemde Nederland, met zijn rare taal, drukke verkeer en eigen regels.

Mentor

Elke amv krijgt een mentor. Dat kun je vergelijken met een mentor op school, maar deze mentor is tegelijk een soort familielid. Iemand waarmee zij kunnen praten wanneer ze zich eenzaam voelen of niet goed kunnen opschieten met een medebewoner. Jongeren die zijn gevlucht hebben vaak gruwelijke dingen meegemaakt. Misschien zijn ze kindsoldaat geweest in oorlogsgebieden of zijn hun ouders gedood. Soms zijn meisjes zelf verkracht en zwanger als ze in Nederland aankomen. De mentor van het COA probeert deze amv een plek te geven waar ze zich thuis kunnen voelen. En helpt hen met hun verdriet om te gaan.

Naar school

De jongeren in een kwv doen dezelfde dingen als hun Nederlandse leeftijdgenoten. Overdag gaan ze naar de Internationale Schakelklas (ISK) of een school in de buurt. Ze leren Nederlands en krijgen vakken als tekenen, rekenen, wiskunde, aardrijkskunde en gym. Na school maken ze huiswerk. Heel gewoon dus. Alleen kunnen ze nooit eens aan hun ouders vragen om ze te overhoren of te helpen met een moeilijke opgave. Gelukkig zijn er op de kwv wel andere mensen waar ze terecht kunnen. Maar hoe aardig die ook zijn, het is toch anders. Na hun huiswerk kunnen ze sporten, klutsen met vrienden en vriendinnen of gewoon een beetje rondhangen. Er zijn meidenavonden, voetbaltrainingen en filmavonden. Dan kunnen ze gewoon jong zijn en even alle ellende uit hun eigen land vergeten.

Op eigen benen leren staan

Op de kwv leren de jongeren ook zoveel mogelijk op eigen benen te staan. Ze worden er voorbereid voor hun toekomst, Waar die ook is: in Nederland of ergens anders. Een speciaal team geeft bijvoorbeeld kooklessen. Als amv moet je ook leren hoe je zelf met bus en trein kunt reizen. Dat lijkt zo simpel, maar ga maar eens na als je zelf in het buitenland bent: waar koop je een kaartje, hoeveel kost het, waar kun je wel en waar beter niet naar toe? Op vakantie heb je zeeën van tijd en is het spannend om alles uit te vinden. Als amv heb je wel wat anders aan je hoofd. Of je mag blijven bijvoorbeeld. Dan is een beetje hulp wel zo fijn. De amv krijgen ook voorlichting over het gevaar van alcohol en drugsgebruik. Voor amv zijn die middelen vaak helemaal onbekend. Meisjes worden gewaarschuwd voor loverboys en prostitutie. Want al is het in Nederland behoorlijk veilig, ook hier kun je niet iedereen vertrouwen. In de kwv gelden huisregels. De jongeren moeten zich 2 keer per dag melden bij de COA-medewerkers, zodat ze weten dat ze 'thuis' zijn.

Wel of niet blijven

Terwijl de amv proberen om zoveel mogelijk een normaal leven in Nederland te leiden, leren ze ook wat ze moeten doen als ze terug moeten keren naar hun eigen land of naar een ander land. Ondertussen onderzoeken medewerkers van de Immigratie- en Naturalisatiedienst of de amv wel echt uit het land komen waar zij zeggen vandaan te komen. En ze onderzoeken waarom een jongere is gevlucht. Ook speuren ze naar andere familieleden, bijvoorbeeld een oom of tante, die misschien in een ander Europees land wonen.

Botonderzoek

Soms twijfelt de IND of iemand wel echt een amv is. Bijvoorbeeld omdat iemand er ouder uit ziet. Of omdat iemand zich echt jonger voordoet dan hij is. En wie ouder is dan 17, is een 'gewone' asielzoeker. Bij twijfels kan de IND een botonderzoek doen. Met een röntgenapparaat wordt een foto genomen van de schouder en pols. Aan de botten kun je namelijk zien hoe oud iemand echt is. Alleen echte amv krijgen de hulp die een amv nodig heeft.

De 18e verjaardag

Na ongeveer een half jaar tot negen maanden hoort een amv of hij wel of niet in Nederland mag blijven. Elke amv mag in elk geval tot zijn 18e verjaardag in Nederland blijven wonen. Als amv hier definitief mogen blijven, gaan zij daarna vaak op kamers wonen en studeren. Net als veel Nederlandse jongeren.

Beslist de IND dat ze niet mogen blijven, dan moeten de amv na hun 18e verjaardag terug naar het land waar ze vandaan komen. Ze hebben dan ondertussen in Nederland geleerd hoe ze zo goed mogelijk voor zichzelf kunnen zorgen, zonder hulp van anderen. Maar ook na hun vertrek worden ze niet zomaar aan hun lot over gelaten. Er wordt bijvoorbeeld gezocht naar een veilige opvanglocatie in eigen land.

Wil je meer weten over asielzoekers, het opvangproces of over het COA? Kijk dan bij de spreekbeurten over deze onderwerpen.